

Antw.: Ja, maar het volbrengen van de wet is voor hen niet meer een voorwaarde voor het eeuwige leven, maar een plicht der dankbare liefde."

en vraag en antwoord 51:

"Kunnen de geloovigen de wet Gods volkomenlijk houden?"

Antw.: Neen, ook de allerheiligsten hebben in dit leven slechts een klein beginsel van deze gehoorzaamheid, maar zij hebben allen te jagen naar de volmaaktheid, die hun voorgesteld is."

Wanneer nu de catechisanten vragen stellen (die vanzelf komen) moet de catecheet wel zorgen, de dingen uit elkaar te houden. Anders kunnen de catechisanten het stellig niet.

De methode van dit leerboek lijkt mij zooals die thans is, onaanvaardbaar, wijl de boven geschetste gedwongen parallelie didactisch een ernstige fout is.

Ik ben ervan overtuigd, dat, gezien vanuit den gezichtshoek van de eischen, die men krachtens de eerste beginselen eener gezonde psychologie kan stellen, methodisch de didactiek van dit leerboek niet te verdedigen is.

Maar daar is nog iets anders.

In de derde les spreekt het leerboek reeds over de sacramenten. Er is dan nog niet gehandeld over het werk van Christus. Toch wordt dat werk van Christus genoemd. De beloften des Evangelies, door het bloed en den Geest van Christus gewasschen zijn, het verboden zijn van het lichaam van den Heere Jezus Christus voor ons, het zijn allemaal uitdrukkingen, die de leerstof, die eerst in het vervolg komt, als bekend veronderstellen.

Trouwens, op zichzelf ligt m.i. in het bespreken van het zegel, vóór nog behandeld wordt datgene, wat verzegeld wordt, een eigenaardige, vooralsnog niet te aanvaarden, methode.

Men versta mij nu wel. Door onze critiek bedoelen wij allermint te zeggen, dat dit leerboek naar zijn inhoud niet vele goede kwaliteiten heeft.

Het heeft er zeer vele.

Maar wij spreken nu uitsluitend over dit leerboek als middel om den gewonen stads- en dorpscatechisant (de laatste is dikwijls gemakkelijker leerling dan de eerste) een overzicht bij te brengen van de Gereformeerde geloofsleer en om hem te leeren belijden het geloof der vaders.

En zoo gezien, is dit boek in dezen vorm toch werkelijk niet aan te bevelen.

Het spijt mij waarlijk, dat ik dat moet zeggen.

Op de Synode van Arnhem heb ik mij hartelijk verheugd, dat de zaak van het leerboek werd voortgezet.

Ik wil eerlijk zeggen, dat ik wat den opzet van de proeve, waarop de keuze viel, betreft, ernstig ben teleurgesteld.

De teleurstelling is het sterkst, wanneer de verwachting het meest gespannen was.

Men denke echter niet, dat de proeve, die voor ons ligt, nu methodisch enkel fouten zou hebben. Verre vandaar. Er zit in deze proeve iets, ja veel, dat uitnemend is.

De methode, om eerst den hoofdinhoud van de dogmatische waarheden te geven, daarna een verklarende uitbreiding in thetischen vorm en tenslotte bij bijna elke vraag de punten van controvers, is ongetwijfeld voortreffelijk.

Het is noodig om dat te zeggen, maar het is niet noodig om dit nader te bewijzen. Ik geloof, dat ieder, die in de practijk van den catechetischen arbeid staat of die zich met deze vakken bemoeit, het uitnemende van deze methode direct ziet.

Wat dit punt aangaat, beteekent dit leerboek een stap vooruit tegenover vele andere leerboeken, die wij hebben.

Maar er is meer. Tot dusver dachten de meeste leerboeken niet aan de controvers. Dit boek denkt daar zeer ruimschoots aan. In dit verband hopen wij de volgende maal ook nog een critische opmerking te maken, maar wij willen thans vooropzetten, dat de schrijver van dit leerboek een man blijkt te zijn die buitengewoon theologisch-dogmatisch geschoold is.

Hij vraagt wel veel van den catecheet, maar dat is niet erg.

Onze predikanten mogen gerust wel studeeren voor hun catechisaties, wanneer zij zonder dat dit leerboek niet kunnen gebruiken.

Alhoewel ik nu meen, dat het noodzakelijk zal zijn, dat de predikant sommige punten van de controvers uitkiest, omdat het onmogelijk is, alle stof te behandelen, die hier wordt geboden (hij kan dan een volgend jaar weer wat anders nemen), geloof ik toch, dat de veelheid, die hier geboden wordt, geen oorzaak behoeft te zijn voor den wijzen gebruiker van dit boek om het minder bruikbaar te achten.

Een derde punt, dat een groot voordeel beteekent voor dit leerboek, is de klare formuleering in bijna alle vragen. Dat er ook uitzonderingen zijn

ten deze, zeide ik reeds een vorig maal. Sommige vragen zijn o.i. voor de jongemensen te moeilijk wegens de begrippen-oepenhooing.

Ik wil echter de consequentie van mijn eigen standpunt gaarne aanvaarden. Ik sta altijd nog op het standpunt, dat onze catechisanten ook den Catechismus moeten leeren. En ongetwijfeld is de formuleering van den Catechismus oneindig veel moeilijker dan die van dit leerboek. Om deze reden meen ik, dat in ieder geval dit leerboek vanwege de formuleering (al kan die hier en daar worden bijgeschaafd) en afgedacht van de dogmatische correctheid, die wel in orde zal zijn, maar waarover ik niet oordeel, niet behoeft te worden verworpen.

Formeel staan de zaken dus zoo, dat ik bezwaren heb:

a) tegen de onjuiste wijze, van de formuleering der antwoorden, daar vele antwoorden geen compleet oordeel vormen;

b) tegen de logische indeeling van heel het leerboek, daar de opeenvolging der stukken moeilijkheden geeft en de hoofdonderwerpen in tweeërlei betrekking na elkaar aan de orde komen.

Voordeel van dit leerboek acht ik de methode, waarop elke „vraag” is opgezet, n.l. hoofdwahrheid — verklarende uitbreiding — controvers;

2e. het zoo breed aandacht geven aan de controvers;

3e. de klaarheid van de uitdrukkingswijze (zij het ook met uitzonderingen).

De vraag moet nu gedaan, of, alles welbeschouwd, dit leerboek kan worden aanvaard.

Wij moeten bij het antwoorden op die vraag niet vergeten, dat dit nu de derde proeve is, die onze kerken krijgen.

Als er wat van komen zal, dan moet het nu eindelijk eens wezen.

Er liggen al twee proeven in de kerkelijke prullenmand. Wordt deze proeve weer verworpen, dan kunnen wij toch eigenlijk wel zeggen, dat wij maar moeten ophouden.

Indien eenigszins mogelijk, moeten wij dus nu deze proeve aanvaarden.

Zonder een oordeel te willen uitspreken over de vorige proeven, wil ik toch wel zeggen, dat deze zeker niet onderdoet voor één der vorige.

Dit zeg ik ondanks mijn ernstige bezwaren tegen den vorm en de methode van dit leerboek.

Is er dan een weg om toch het goede in dit leerboek te behouden, om uit de drie proeven tenslotte de laatste, zonder te groote offers aan de methodiek te brengen, te aanvaarden?

Ik meen van ja.

De schrijver van dit leerboek heeft getoond aan de Commissie, dat hij openstond voor de noodige aanwijzingen. Of de wijzigingen, die het gevolg waren van de opmerkingen van deputaten, van formeelen of materiëlen aard waren, is mij niet bekend. Maar wanneer de schrijver tegenover deputaten zoo welwillend was, waarom zou hij het ook niet zijn, wanneer de Synode hem alsnog zou verzoeken:

1e. de vragen en antwoorden zoo om te bouwen, dat het antwoord een volledig oordeel wordt en de in een vorig artikel bedoelde bezwaren geheel worden opgeheven;

2e. de stof alsnog zoo te ordenen, dat er samenhang komt tusschen die overigens bij elkander behoorende deelen, welke thans zoo ver van elkaar verwijderd staan, dat het verstaan van het geheel voor de catechisanten uiterst moeilijk wordt;

3e. de bespreking van de sacramenten een plaats te geven na de behandeling van de weldaden van het genadeverbond en dan ook na de behandeling van den persoon en het werk van Christus.

Eenige kleinere wijzigingen volgen dan als vanzelf. Doch daarover spreken wij nog een volgend maal.

J. W.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Evangelisatie onder de hoogere standen.

Een lezer van „De Reformatie” zond aan de Redactie het volgende schrijven:

„Zeer geachte Redactie,

Mag ondergeteekende U beleefd vragen het volgende te willen opnemen in „De Reformatie”.

Met blijdschap heb ik in „Standaard” en „Rotterdammer” gelezen, dat er weer ernstige stemmen zijn opgegaan tegen de Buchman-beweging.

„Ben De van ’t Sant” zeer dankbaar voor zijn uiteenzetting.

Eén vraag echter: zou het geen tijd worden, dat onze Gereformeerde Kerken de evangelisatie onder de hoogere standen en intellectuelen ter hand namen? Zij toch hebben de bekeering evengoed van noode als de man van de straat, en het gaat niet aan om die menschen (ook onze naasten) aan hun lot over te laten. Zeer zeker zal de arbeid moeilijk zijn, maar

onze Kerken zijn, Gode zij dank, nog rijk aan eminente mannen en voor de jeugd bijv. zouden de Geref. Studentenverenigingen veel kunnen doen.

Met dank voor de eventuele plaatsing.

Uw Abonné.

Het onderwerp, dat de geachte inzender aanraakt, is van buitengewoon belang. En het is de moeite waard, het onder de oogen te zien. Want er dreigt onder ons in het werk der Evangelisatie wel eens een zekere eenzijdigheid te komen: dat we den arbeid beperken tot werk onder eenvoudige menschen en onder kringen die gevonden worden in buurten achteraf.

Wanneer iemand denkt over de Evangelisatie, gaat zijn gedachte in den regel onmiddellijk naar het arme en geringe. Naar de stegen en sloppen. Waar nood is, ook in maatschappelijk opzicht. En de aanzienlijker kringen worden dan nogal eens vergeten. De villa en het deftige heerenhuis aan de gracht of het plein.

Er is wel eenige aanleiding voor dit verschijnsel. Hoogere kringen worden door de weelde van het leven zoo licht gebracht tot een genoeg hebben aan wat dit leven biedt. Nog geldt het woord van den Heere Jezus: „Voorwaar, Ik zeg u, dat een rijke bezwaarlijk in het Koninkrijk der hemelen zal ingaan. En wederom zeg ik u, het is lichter, dat een kemel ga door het oog van een naald, dan dat een rijke inga in het Koninkrijk Gods”.

Terwijl een eenzijdige ontwikkeling in tal van kringen daaraan heeft toegevoegd een materialistische levensbeschouwing.

En, er is eenige waarheid in wat reeds werd opgemerkt op het eerste Congres voor Gereformeerde de Evangelisatie, dat degenen, die zich voor den arbeid onder meer aanzienlijken willen geven, aan bepaalde eischen moeten voldoen, weer geheel andere eischen dan die te stellen zijn aan wie onder eenvoudigen en misschien arme slopewoners werkt.

Zoo is een toestand ontstaan, dat Evangelisatie zoo goed als uitsluitend onder de geringere standen gedreven wordt. En de aanzienlijke standen worden, omdat men meende, dat die arbeid praktisch zoogood als onmogelijk is, maar voorbij gegaan.

Intusschen begint hierin kentering te komen. De vraag naar Evangelisatie onder aanzienlijker kringen breekt zich op vele plaatsen baan. En hier en daar wordt gezonden op middelen om dien arbeid te gaan doen of intensiever te doen.

Naar mijn overtuiging nog maar erg bescheiden. Ik hoor nogal eens jaarverslagen van Evangelisatiecommissies. En dan wordt overal gewaagd van werk onder eenvoudiger standen, maar onder aanzienlijken niet vaak.

En daarom is het uitnemend, dat we eens aan de mouw worden getrokken door menschen, die ons wijzen op de noodzakelijkheid van dat werk.

We moeten zeker dien arbeid doen. De Kerk is niet vrij, als ze eenzijdig bepaalde kringen uitsluit van haar Evangelieprediking. Het Evangelie is niet alleen voor het eenvoudige en geringe.

En heden meer dan ooit geldt die roeping, het ook te brengen aan hoogere standen.

Misschien geeft God een kans aan de Kerk voor dat werk ook nu, in de geweldige crisis. Want die crisis slaat evenzeer de hoogere standen als de eenvoudiger. Er is onder aanzienlijker standen evenzeer gevoeld de druk der tijden. God heeft heel wat weelde weggenomen en heel wat genieting ontrukkt aan verwerende Zondagskinderen dezer eeuw, die nu beroofd van veel wat hun leegte leven met schijn heeft gevuld, geen licht meer zien en geen raad meer weten met hun leven en hun nood. Dat is Gods klop op de deur.

En dat is misschien een kans voor de Kerk.

Deuren, die anders gesloten waren, gaan nu wellicht open, omdat God in den nood der tijden herten onrustig heeft gemaakt.

Maar dan moet de Kerk den arbeid aanvaatten. Nu, nu God aan die wereld ontrukkt, wat haar zinnen betooverd had.

Maar — de arbeiders dan? Daarover een volgend artikel.

C. B.

II PERSCHOUWII

Over de „geloofsnaiveteit” inzake Genesis I.

Omdat ik inzake de kweaties, die ons verdeelen, gaarne blijf meewerken aan het beantwoorden van hen, die de eenheid tegenhouden willen, neem ik hier over, wat ik schreef in De Bazuin. Het klopt op wat ik verleden week hier schreef, maar is toch weer een ander deel van de toen besproken bezwaren:

In „De Weeker” schrijft de ons bekende redacteur S. te A. weer eens over het „bijbelsche wereldbeeld”. Dezen keer wordt de beschouwing gehouden „naar aanleiding van” eenige volzinnen uit Emil Brunner’s „Het Woord en de Wereld”. Waar dat citaat vandaan komt, zegt de redacteur niet; hij citeert blz. 83.

Op zichzelf zou zulk een „Weeker”-artikelje ons niet aangaan. Maar „naar aanleiding” van „Brunner”

zijn betoog nival tegen Prof. Aald handeling Apeldoorns Prof. Aald acht geven op Prof. De Berkh De schri teit toe t

Het v hoe ond pingsver komsten Deze uit de naïve aarde o

Natuurli woord alti Immers, a loofseigen in dit ver een schijn de wetens staat, ziel

Bijbelsa Genesi dag en heden De zoowel de chaos al ordening

Andere mee gerek als in he gebruikt, Bijbelsch 1:1 verb en aarde vers 2) aa Niet n verwijten

Bavincl door „De Want, INDRUK teit” niet „De W niet legit formeerd verhaal komsten „Wekker” Dat bli

Voor den da ruimte leggen

We zu een a n dat de e van de merken lijk zich Bavinck, ik zijn t alles uit

Maar een dag: ternis. I „dagen” licht, da men ook tot de 6 dat dan nis (vs.

Dat is als men zelf ons wone” tot de 6 De Jong ter-11 duister. Bavinck zijn, dus pas met begint, looven, „eerste

Als n naïveteit toesprek men, zie lijke stu Genesis naïveren geeft, a heid za zelf van willen, a

Reeds schrijve wetenac een hol hier van Maatsie teit son andersc als men bleen bij de „De W We I

Ik ders,

g. rijk aan emi-
zouden de Geret.
doen.
tsing.
Uw Abonnén-

inzender aan-
En het is de
te zien. Want
r Evangelisatie
te komen: dat
onder eenvoud-
die gevonden

Evangelisatie,
middellijk naar
en en stoppen.
lijk opzicht. En
lan nogal eens
heerenhuis aan

r dit verschijn-
de weelde van
genoeg hebben
het woord van
zog u, dat een
der hemelen
het is lichter,
een naald, dan
ik Gods".
ing in tal van
een materialis-

at reeds word
r Gereformeer-
zich voor den
llen geven, aan
weer geheel
zijn aan wie
arme slopbewo-

t Evangelisatie
geringere stan-
enlijke standen
ie arbeid prac-
aar voorbij ge-

; te komen. De
zienlijker krin-
baan. En hier
en om dien ar-
te doen.

erg bescheiden.
i Evangelisatie-
gewaagd van
aar onder aan-

t we eens aan
mensen, die
van dat werk.
loen. De Kerk
de kringen uit-
Het Evangelie
en geringe,
ie roeping, het
en.

i de Kerk voor
rasis. Want die
standen als de
lijker standen
God heeft heel
wat genieting
ren dezer eeuw,
eege leven met
zien en geen
hun nood. Dat

or de Kerk.
t, gaan nu wel-
der tijden har-

heid aanvatten.
ukt, wat haar

rover een vol-

C. B.

WU

ake Genesis 1.
ons verdeelen,
oorden van hen,
en ik hier over,
op wat ik ver-
weer een ander

kende redacteur
he wereldbeeld".
gehouden „naar
Emil Brunner's
t citaat vandaan
rt blz. 83.
r"-artikelje ons
van „Brunner"

zijn betoog opzettende, eindigt de schrijver met een uitval tegen gereformeerde werkers, in dit geval tegen Prof. Aalders. Het is de tijd, waarin men in de behandeling van het geval-Berkhoff, temeer nu een der Apeldoornsche leiders op de groote wateren is, op wat Prof. Aalders tegen De Berkhoff schreef, bijzonder acht geven zal. In een uitval voor het forum des volks op Prof. Aalders' trouw aan de Schrift, is men met De Berkhoff broederlijk verbonden evenwel.

De schrijver begint het geloof een zekere naïf-
teit toe te schrijven:

Het wordt al meer van algemeene bekendheid, hoe onder gereformeerde theologen het Bijbelscheppingsverhaal wordt pasklaar gemaakt aan de uitkomsten der natuurkunde en der natuurlijke historie. Deze uitkomsten toch passen niet in het raam van de naïfheid des geloofs, dat God in zes dagen de aarde en de wereld voortgebracht heeft.

Natuurlijk is deze tirade over naïfheid, indien dit woord althans hier iets beteekenen zal, misplaatst. Immers, afgedacht daarvan, dat „naïfheid" geen geloofseigenschap is, beteekent het naar voren schuiven, in dit verband, van dat begrip het suggereren van een schijnbare tegenstelling met de opzettelijke studie, de wetenschappelijke exegese, die wat in Genesis I staat, zich indenken wil.

Blijkbaar wil de schrijver zeggen, dat ook wat Genesis 1:1 zegt, valt onder de „zes dagen". Zoo redeneerde vroeger Brakel ook en heden De Jongeleen, die uitdrukkelijk verklaart, dat zoowel de eerste schepping (nog wel van den z.g. chaos) als ook de „tweede schepping" (de „verdere ordening"), vallen in de eerste zes dagen.

Andere evenwel, b.v. Bavinek, hebben eerbiedig er mee gerekend, dat de Bijbel zoowel in het Hebreeuwsch als in het Grieksch twee woorden voor „scheppen" gebruikt, en komen dan onder meer op grond van dit Bijbelsch taalgegeven tot de gedachte, dat wat Genesis 1:1 verhaalt (de aanvankelijke schepping van hemel en aarde en de ongevormde toestand der aarde in vers 2) aan den eersten dag voorafgaat (Dogm. II, 506).

Niet naïef, zal dus „De Wakker" aan Bavinek verwijten.

Bavinek zelf zegt evenwel: wél „naïef", in den door „De Wakker" bedoelden zin tenminste.

Want, zegt hij, Genesis I geeft „geen anderen INDRUK". En daar blijkt al, dat men met „naïfheid" niet veel opschiet.

„De Wakker" doet weer eens de onware, en straks niet legitimeerbare blikkende, bewering, dat de gereformeerden, die het blad op het oog heeft, het Bijbelsch verhaal „pasklaar maken" willen aan de uitkomsten der natuurkunde etc. We zullen zien, dat „De Wakker" niet goed onderscheidt.

Dat blijkt al dadelijk. Het artikel vervolgt:

Voor den boom in het paradijs komt men op, voor den dag uit Gen. 1 wil men in het proces der tijdruimteelheid gaarne een anderen maatstaf aanleggen.

We zullen nu maar niet er over vallen, dat hier van „een anderen maatstaf" gesproken wordt, zonder dat de eerste „maatstaf" wordt gemeld: een ontloopen van de eigenlijke wetenschappelijke kwestie. Slechts merken we op, dat de „naïfheids"-apologie al dadelijk zich zelf in de verlegenheid gebracht heeft. Bavinek, zal hij zeggen, is niet „naïef", Jongeleen en ik zijn het wel. Een dag is een dag, en daarmee is alles uit.

Maar Bavinek zegt, zoo heel „naïef": een dag is een dag: hij begint met licht, en hij eindigt met duisternis. Dat is ook, zoo men wil, „naïef". De zes „dagen" van Genesis 1 zijn alle zoo ingedeeld: eerst licht, daarna duisternis. Maar — zegt Bavinek — als men ook het „voortbrengen" van „aarde en wereld" tot de 6 dagen rekent, dan krijgen we deze constructie: dat dan die eerste dag zou zijn geweest: eerst duisternis (vs. 2), toen licht, en toen weer duisternis.

Dat is voor „De Wakker" een heel leelijk geval; want als men met alle macht vasthouden wil, dat de Bijbel zelf ons dwingt, te gelooven, dat de 6 dagen „gewone" dagen zijn, dan komt men met zijn „naïfheid" tot de ontstellende ontdekking, dat „De Wakker", en De Jongeleen den eersten dag maken tot duisternis-licht-duisternis, en de vijf volgende tot licht-duisternis. Ja, ja. En dan staat daar die „naïeve" Bavinek te betoogen, dat „dagen" nog altijd „dagen" zijn, dus: licht-duisternis, en hij concludeert, dat dus ook pas niet het komen van het eerste licht de eerste dag begint. En dat dus de Bijbel zelf hem dwingt, te gelooven, tegen Wakker en De Jongeleen in, dat de „eerste schepping" buiten de 6 dagen valt.

Als men nu voor het forum des volks zich in het naïfheidspakje steekt, dan moge dat het volk dadelijk toespreken, maar ernstige menschen begrijpen, dat men zich plaatsen moet voor rustige, wetenschappelijke studie. Dat men dus niet klaar is, ook niet inzake Genesis 1 met een indeeling in naieven en niet-naieven. En dat dus een betoogje, als „De Wakker" geeft, al in zijn eersten aanpak onnoodig verdeeldheid zaait onder wie broeders moesten zijn, en zichzelf verheerlijkt ten koste van anderen, die bukken willen, maar dan als eerlijke exegeten, voor de Schrift.

Reeds dit droevige begin ontnemt feitelijk aan den schrijver het recht van meespreken in het corps der wetenschappelijke exegeten. En het bewijst, dat het een holle klank is, als dan voorts beweerd wordt, dat hier van een „anderen maatstaf" gesproken wordt. Maatstaf, maatstaf, — en toch nog „naïef"? Is naïfheid soms „maatstaven aanleggen"? Het is precies andersom. Naïfheid laat alle maatstaven los. Maar als men samen eerlijk begint te staan voor het probleem, dan is Bavinek, met zijn maatstaf, dichter bij de letter der Schrift (over den eersten dag), dan „De Wakker", en De Jongeleen.

We lezen evenwel verder:

Ik herinner hier aan het woord van Prof. Aalders, Hoogleraar aan de Vrije Universiteit, die in

zijn boek „De Goddelijke Openbaring" zegt: „Of dus de scheppingsdagen werkelijk niet meer dan enkele momenten of wellicht een aantal uren of ten slotte zelfs miljoenen jaren, in onze tijdmaat gerekend, hebben geduurd, daarvan is het ons onmogelijk iets te zeggen; blz. 253." Geen ander geluid vindt men in het boek van Dr. Schouten „Sterren en Sterrenstelsels" of van Dr. Ridderbos, Hoogleraar aan de Theol. School te Kampen, „Het verloren Paradijs".

Al te maal mannen, die voornamelijk staan in de rij der Gereformeerde belijders, en die toch een heilend vlak opgegaan zijn.

Welke dat vlak is?

Dan moet ge natuurlijk niet ter schole gaan bij de Gereformeerde, maar veel meer bij de dialectische theologie.

Ziezoo, daar staan ze naast elkaar: Aalders, Schouten, Ridderbos. En zij worden besproken, in verband met hun exegese van de scheppingsdagen. Maar men lette nu eens op dat vermoelende van-den-hak-op-den-tak-springen, in de eerste regels. De redacteur heeft het over de scheppingsdagen. Goed. Voor hem is die kwestie meteen een kwestie van den ouderdom der aarde. Want hij beweert, dat de „eerste schepping" ook valt op den eersten dag. We zagen evenwel, dat Bavinek, vanwege louter „geloofsnaïfheid", de eerste schepping van den „eersten dag" losmaakt. Het is dus voor een kind duidelijk, dat daarmee al een heel groot verschil geschapen wordt tusschen de „naïve Bijbellezers", juist inzake den ouderdom der aarde. Indien Bavinek, vanwege zijn naïeve opvatting, dat alle dagen gelijk moeten zijn, die „eerste schepping" van de 6 dagen scheidt, dan kan de toestand van den z.g. „chaos" ik weet niet hoe lang geduurd hebben; de aantekening, dat er „duisternis was op den afgrond" bewijst, dat het een toestand geweest is, die afzonderlijke notitie verdient. De vraag dus, of men de „geloofsnaïfheid" laat spreken, als men met Bavinek (en Aalders, 263) de eerste schepping van de 6 dagen losmaakt, dan wel tegen deze naïfheid in overtreedende is, door te doen als „De Wakker" en Jongeleen, die vraag zou tusschen gelooven, die elkaar eerlijk helpen willen als praecalebe vraag moeten gelden; en zoolang die vraag niet opgelost was, zou het bij goede verhoudingen als oneerlijk gelden, zoo maar van de kwestie der „6 dagen" op de andere kwestie van den ouderdom der aarde over te stappen; omdat men juist op het „naïfheidsstandpunt" niet goed weet, hoe de Bijbel het bedoelt. Maar, in zijn overhaasting, want de Wakker-redacteur alles dooreen, en beginnende met de scheppingsdagen, stapt hij zoo maar over op den ouderdom der aarde (een heel andere kwestie), en, om de maal vol te meten, schrijft hij dan boven het heele artikel: wereldbeeld. Wat weer een heel andere kwestie is, en noch met de 6 dagen, noch met den ouderdom der aarde, ook maar iets te maken heeft.

Kluts, kluts.

En het volk ziet toe, en schudt zijn hoofd over menschen, van wie het evenwel, dank zij dezen Wakker-schrijver, niets verstaat.

Om dan de deur over zooveel onverstand dicht te doen, haalt de Wakker-redacteur (zie laatste citaat) de... dialectische theologie er bij. Hij citeert Brunner (een der z.g. dialectische theologen), toont aan, dat deze zich losmaakt van den Bijbel, en eindigt dan met het uit wetenschappelijk oogpunt ernstig gebazel, dat dus, wie het met die opvatting van „gewone dagen" onemns is, een „aanhanger" (sic, zegt men dan) is van de dialectische theologie, ook al bestrijdt hij haar.

Dit laatste ziet, blijkens alles, op mij: want deze redacteur doet altijd nog, of hij op mij niet reageert, maar toch heeft hij het onophoudelijk over wat ik schrijf. Alleen dan maar: zoo ietwat verstoelen.

Het eind van de geestigheid is dan, dat Z.E.W. vraagt, of dat soms de paradox is? Dat men de dialectische theologie bestrijdt, en het er toch mee eens is?

Dit laatste is — en nu blijf ik netjes — het domste, wat in de laatste maanden mij onder de oogen kwam. Men kan ook wel roomschen vinden, en ethischen, die inzake die 6 dagen een andere opvatting hebben dan deze redacteur. Ik raad hem, den volgende keer het volk op te voeren met de vraag, of K. S. niet roomsch is, en niet ethisch, en niet alles wat zoo eens in Z.E.W.'s hoofd passeert.

Intusschen geef ik hem den raad, over dit vraagstukje na te denken.

Als iemand, die de Schriftcritiek voor 100 % aanvaardt (Brunner b.v.) zegt: de Schrift kan mij als betrouwbaar getuigenis niet schelen inzake deze problemen, en dus deert het mij niet, of ze al van dagen spreekt van 24 uur, is dat dan hetzelfde, als wanneer iemand, die uitgaat van de zekerheid, dat Schrift en feiten elkaar niet kunnen tegenspreken, zich de vraag stelt, of hij de Schrift wel goed verstaan heeft, toen hij haar hoorde reppen van 6 dagen, en den indruk kreeg van dagen van 24 uur? Voor al, als die laatste bereid is, onmiddellijk zich te buigen, zoodra men hem kan bewijzen, dat de Schrift dit of dat werkelijk bedoelt?

Later wel nog meer, naar beloofd is.

Pluriformiteit en pluraliteit der kerk.

In „Laarder Kerkbode" schrijft Ds I. Groenenberg over de kerkelijke gescheurdeheid. O.m. lezen we:

„Is toch eigenlijk al te dwaas, zoo niet zondig, dat men om allerlei kleinigheden, futiliteiten, bijkomstigheden, etc. gescheiden van elkander leeft. En nu wil men dat wel eens verdedigen door te zeggen: dat is nu de pluriformiteit der kerk, maar tegenwoordig is men 'er wel over eens, dat dit zeker geen pluriformiteit is, maar niet anders dan zondige pluraliteit, hetwelk, vrij overgezet zijnde, beteekent: gescheidenheid, verdeeldheid. En nu zal daar 'er ernstig pogen moeten zijn, om tot elkander te komen. Nu zal 'er oog gericht moeten zijn op vereeniging van, laat ik

nu alleen maar noemen Christelijk Gereformeerden en Gereformeerden.

Geduld, geduld, we komen verder.

Onzen eigen gang gaan.

Dezelfde schrijver zegt in hetzelfde artikel:

We hebben momenteel alleen te maken met onze eigen kerken en anders nergens mee. We gaan onzen eigen gang, in gebondenheid aan Gods Woord. En 't is nog niet zoover, en 't zal ook nooit zoover komen, dat we onze gedragingen laten bepalen door een kring of groep of genootschap buiten onze kerken, in dit geval dus door de Chr. Geref. Kerk. Daar hebben we werkelijk niets mee te maken. Zelfstandig neemt onze Synode besluiten, zonder die eerst, al is 't dan niet officieel, te onderwerpen aan het oordeel van een of andere kerkengroep. We blijven haas in ons eigen huis. En niemand, ook Prof. Viascher niet met zijn fellen aanval op onze Gereform. kerken, terwijl hij notabene zelf behoort tot het, laat ik zeggen: doodzieke, of wel: geheel en al verworden, Hervormde Kerkgenootschap, heeft ons voor te schrijven, hoe we hebben te handelen.

Wanneer onze kerken blijven bij haar belijdenis, wanneer ze zich blijven luigen voor de autoriteit en de majesteit van Gods Woord, wein, dan is 't goed, wat anderen dan ook believen te zeggen. Dan zijn we ten allen tijde verantwoord, en we zullen ons niet door anderen den weg laten voorschrijven, en zeker niet door hen, die in een verziekte organisatie (biv. Prof. Viascher in het Herv. Kerkgenootschap) thuishooren, of door hen, die 't niet kunnen verantwoorden, dat zij lid zijn van een andere dan onze kerk (de Chr. Gereformeerden).

Nogmaals: „het verschil in doopspraktijk".

Onze lezers herinneren zich een hier opgenomen correspondentie van een oud-burgemeester, rakende den z.g. vroegdoop. Thans geven we een brief van een ruim 70-jarigen „Reformatie"-lezer uit het „Land van Axel" door. We lezen daarin o.m. (met weglating van namen):

Waar nu herhaaldelijk in „De Reformatie" over vroegdoop te lezen valt, wil ik U wel eens iets dien-aangaande meedeelen hoe dit in onze streken, die bij de Classis Walcheren behoorden, was.

Dat men den doop naar de opvatting der D.K.O. zoo spoedig mogelijk bediende, kwam in onze streken al zeer kras uit. Als er meer dan een week over heen ging, dan werd er in 't register bijgeschreven met een N.B.: „Ende toen was dit kind meer dan agt dagen oud". Ook las ik eens een doopenregister van een kind: „Dit kindeke is 17 dagen oud zijnde gestorven, ende was door de zondige nalatigheid der ouders ongedoopt gebleven". Was er nu toevallig op Zondag geen predikant in deze gemeente, dan ging men, niettegenstaande de klei- of slijkwegen in die dagen, met zijn kind van Zaamslag naar Axel of Neuzen, of omgekeerd, kwam men bij zulk een gelegenheid ook wel eens uit Terneuzen of Axel naar hier.

In, zoo nauwgezet was men in dit opzicht, dat Ds te Water daarvan een in 't oog loopend voorbeeld gaf. Een kind werd hem geboren op Dinsdag 24 Jan. 1736. Drie dagen daarna overleed de moeder. En terwijl het stoffelijk overschot van zijn vrouw nog boven de aarde stond, daar deze eerst des Maandags zou worden begraven, liet hij zijn kind door Ds van Middenhoven, van Axel, alhier doopen op Zondag 29 Januari.

Hij deed dit niet alleen uit hoogschatting van het Sacrament, maar ook om een exempel aan anderen te geven. (Ds Te Water is later hertrouwd. Uit zijn tweede huwelijk is hier te Zaamslag geboren Jona Willem, de latere beroemde hoogleraar van Leiden.)

Ook de Weduwe van Ds Henricus Verschoor uit Terneuzen, gaf hierin een voorbeeld. Haar man, predikant te Terneuzen, was aldaar overleden 30 Maart 1736. Op 1 Juni, dus 2 maanden na zijn dood, werd haar een dochter geboren, welk kind zij — omdat er 6 Juni in de vacature op dien dag te Terneuzen niet gepredikt werd — met getuigen naar Zaamslag zond om het door Ds van Oosterwijk te laten doopen.

Nog laat ik enkele mijner familieleden volgen.

Mijn grootvader (overleden Aug. 1829), geb. te Axel 15 Nov. 1784, gedoopt 21 Nov. Zijn vrouw, J. F., geboren te Zaamslag Zondagvoorgen half een, en 's middags van den zeldten dag gedoopt, zijnde 18 Mei 1788. Een mooie A. de K., geboren te Axel 26 Maart 1813 en gedoopt 28 Maart d.v., terwijl haar man B. v. H., geboren te Hoek 28 Februari 1815, aldaar gedoopt werd 5 Maart d.v.

Mijn vader was geboren 14 Augustus 1825 te Hoek en werd aldaar gedoopt 21 Augustus.

Van moeder's familie precies hetzelfde. Slechts één zal ik noemen n.l. de grootmoeder van mijn grootvader A. D. Deze was geboren te Hoek 21 Juli 1748 en gedoopt 23 Juli daaropvolgend.

Bij mijn onderzoek is gebleken, dat men biv. te Hoek tot 1830 en nog later trouw bij den z.g. vroegdoop bleef, maar toen er later predikanten van de Gron. richting kwamen, hierin ook verslappung kwam.

Toen ik ongeveer 65 jaar geleden als kind ter kerk ging heb ik o zoo zelden een moeder bij het doopen van haar kind tegenwoordig gezien. Meest waren de kinderen 10—14 dagen oud.

Schrijver heeft zijn brief goed gedocumenteerd, hetgeen men nog beter zou kunnen controleeren, als de namen waren doorgegeven. Ik vond het evenwel beter, die namen weg te laten, omdat ik den schrijver niet expres verlof gevraagd heb voor publicatie.

Als men deze dingen leest, dan kan men, zonder verder een oude kwestie op te rakelen, zich slechts er over verwonderen, dat van Chr. Geref. zijde zoo maar volgehouden wordt, dat er verschil in doopspraktijk is, en dat men, door den z.g. vroegdoop (in schijn) te verwerpen, aan den goeden kant staat inzake de legendarische vadersen...

K. S.